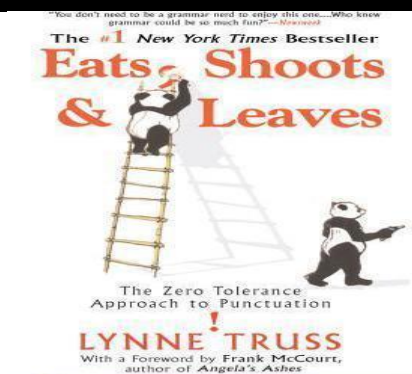

בס"ד

Eight, Dates & Olives: **Chaggaï & Chanukah**

Chanukah: Why on the 25th & Why 8 Days?

(1) תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא/ב

מאי חנוכה? דתננו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שפּשְׁנִינְסוּ יוֹנִים להיכל טמאוּ כָּל השְׁמִינִים שְׁבִהִיכַל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פד אחד של שמן שהיה בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוּם ימים טובים בהיל והודאה.

The Gemara asks: What is Hanukkah, and why are lights kindled on Hanukkah? The Gemara answers: The Sages taught in *Megillat Ta'anit*: On the twenty-fifth of Kislev, the days of Hanukkah are eight. One may not eulogize on them and one may not fast on them. What is the reason? When the Greeks entered the Sanctuary they defiled all the oils that were in the Sanctuary by touching them. And when the Hasmonean monarchy overcame them and emerged victorious over them, they searched and found only one cruse of oil that was placed with the seal of the High Priest, undisturbed by the Greeks. And there was sufficient oil there to light the candelabrum for only one day. A miracle occurred and they lit the candelabrum from it eight days. The next year the Sages instituted those days and made them holidays with recitation of *hallel* and special thanksgiving in prayer and blessings.

(2) מגילת תענית (ליכטנשטיין) הסכוליון

עשרים וחמשה בכסלו/ בעשרין וחמשה ביה חנכתא תמניא יומין דילא למספד בהון. שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמינים שבהיכל וכשגברה יד בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פד אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול שלא נטמא ולא היה בו להדליק אלא יום אחד ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום שמנה ימים טובים. ומה ראו לעשות חנכה שמנה ימים והלא חנכה שעשה משה במדבר לא עשה אלא שבעת ימים שנאמר ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וגומר ואומר ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו וגומר ובשביעי הקריב אפרים וכן מצינו בחנכה שעשה שלמה שלא עשאה אלא שבעת ימים שנאמר כי חנכת המזבח עשו שבעת ימים והחג שבעת ימים מה ראו לעשות חנכה זו שמנה ימים אלא בימי מלכות יון נכנסו בני חשמונאי להיכל ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכל שבעת הימים היו מתקנים בכלי

שרת. חנכת בית חשמונאי לדורות ולמה היא נוהגת לדורות אלא שעשאוה בצאתם מצרה לרוחה ואמרו **בה הלל והודאה והדליקו בה נרות בטרה** לפי שנכנסו יונים בהיכל וטמאו כל הכלים ולא היה במה להדליק וכשגברה יד בית חשמונאי הביאו **שבעה שפודי ברזל וחפוסם בבעץ והתחילו להדליק**. ומה ראו לגמר בהם את ההלל ללמדך **שכל תשועה ותשועה שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל הם מקדימין לפניו בהלל ובשבח** וכך הוא אומר בספר עזרא ויענו כל העם **בהלל ובהודות לה'** כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל לה' על הוסד בית ה' ואומר לה' **הישועה על עמך ברכתך סלה**. להקדוש ברוך הוא לעשות נסים ונפלאות ולנו להללו ולברכו שנאמר על עמך ברכתך סלה.

3) תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג/א

אשה ודאי מדליקה דאמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס :

4) רש"י שבת דף כג/א

היו באותו הנס - שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל יד אשה נעשה הנס :

5) סדור תפלה - נוסח אשכנז - סדר עמידה

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה: **לחנוכה**: בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו. כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשפיתם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך: ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. וטמאים ביד טהורים. ורשעים ביד צדיקים. וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה: ואחר כן באו בניך לדביר ביתך. ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חנכה אלו. להודות ולהלל לשמך הגדול:

6) סדור תפלה - נוסח אשכנז - סדר הדלקת נרות חנוכה

הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות. שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. על ידי כהניך הקדושים. וכל מצות שמונת ימי חנכה הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם. אלא לראותם בלבד. כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסידך ועל נפלאותיך ועל ישועתך:

7) רמב"ם יד החזקה - הלכות חנוכה פרק ג

(א) בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני:

• מה ההבדל במקורות הנ"ל?

What is the difference regarding the miracles in the above sources?

מה המשמעות של הדלקת נר חנוכה לפי המקורות ?

What is the significance of lighting candles based on the above?

למה בכ"ה כסלו? Why on the 25th of Kislev?

למה שמונה ימים? Why do we celebrate for eight days?

8) תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב/ב

מתיב רב ששת מחוץ לפרוכת העדות יערוך וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל

9) ספר נר מצוה עמוד כב

ועוד יש לומר, **שעיקר מה שקבעו ימי חנוכה בשביל שהיו מנצחים את היוונים**, רק שלא היה נראה שהיה כאן נצחון הזה על ידי נס שעשה זה השם יתברך ולא היה זה מכתם וגבורתם. ולפיכך נעשה הנס על ידי נרות המנורה, **שידעו שהכל היה בנס מן השם יתברך, וכך המלחמה שהיו מנצחין ישראל היה מן השם יתברך**.

10 מגילת תענית

טז. בתלתא בתשרי בטילת אדכרתא מן שטריא

תרגום: בשלושה בתשרי בטלה האזכרה מן השטרות מפני שגזרה מלכות יון הרשעה שמד על ישראל, ואמרו להם כפרו במלכות שמים, ואמרו אין לנו חלק באלהי ישראל, ולא היו מזכירין שם שמים בפיהם. וכשתקפה יד בית חשמונאי התקינו שיהו כותבין שם שמים בשטרות. וכך היו כותבין: בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול דהוא כהן לאל עליון. וכשמעו חכמים בדבר אמרו, וכי מזכירין שם שמים בשטרות, למחר זה פורע את חובו וקורע את שטרו ונמצא שם שמים מוטל באשפה, ובטלום. ואותו היום עשאוהו יום טוב.

כ. בתלתא בכסלו אתנטילו סימואתא מן דרתא

תרגום: בשלושה בכסלו ניטלו הפסלים מן החצר מפני שבנו שם גוים סימואתא, וכשגברה יד בית חשמונאי בטלום והוציאום משם. יום שבטלום עשאוהו יום טוב.

רקע לתקופת החשמונאים:

Sefer Chaggai – Prophetic and Historical background for Chanukah story

11 ספר חגי פרק א

(א) בשנת שתים לדריוש המלך בחדש הששי ביום אחד לחדש היה דבר יהוה ביד חגי הנביא אל זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הפהן הגדול לאמר: (ב) כה אמר יהוה צבאות לאמר העם הזה אמרו לא עת בא עת בית יהוה להבנות: (ג) ויהי דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר: (ד) העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב: (ה) ועתה כה אמר יהוה צבאות שימו לבבכם על דרכיכם: (ו) וזרעתם הרבה והבא מעט אכול ואין לשבעה שתו ואין לשכרה לבוש ואין לחם לו והמשתפר משתפר אל צרור נקוב: (ז) כה אמר יהוה צבאות שימו לבבכם על דרכיכם: (ח) עלו ההר והבאתם עץ ובנו הבית וארצה בו ואכבדו {ואכבדהו} אמר יהוה: (ט) פנה אל הרבה והנה למעט והבאתם הבית ונפחתי בו וען מה נאם יהוה צבאות וען ביתי אשר הוא חרב ואתם רצים איש לביתו: (י) על כן עליכם פלאו שמים מטל והארץ פלאה ובולה: (יא) ואקרא חרב על הארץ ועל ההרים ועל הדגן ועל התירוש ועל היצהר ועל אשר תוציא האדמה ועל האדם ועל בהמה ועל כל יגיע פפים: (יב) וישמע זרובבל בן שלתיאל ויהושע בן יהוצדק הפהן הגדול וכל שארית העם בקול יהוה אלהיהם ועל דברי חגי הנביא פאשר שלחו יהוה אלהיהם וייראו העם מפני יהוה: (יג) ויאמר חגי מלאך יהוה במלאכות יהוה לעם לאמר אני אתכם נאם יהוה: (יד) ויער את רוח זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואת רוח יהושע בן יהוצדק הפהן הגדול ואת רוח כל שארית העם ויבאו ויעשו מלאכה בבית יהוה צבאות אלהיהם: (טו) ביום עשרים וארבעה לחדש בששי בשנת שתים לדריוש המלך:

12 ספר חגי פרק ב

(א) בשבעי בעשרים ואחד לחדש היה דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר: (ב) אמר נא אל זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הפהן הגדול ואל שארית העם לאמר: (ג) מי ככם הנשאר אשר ראה את הבית הזה בכבודו הראשון ומה אתם ראים אתו עתה הלוא כמהו כאין בעיניכם: (ד) ועתה חזק זרובבל נאם יהוה וחזק יהושע בן יהוצדק הפהן הגדול וחזק כל עם הארץ נאם יהוה ועשו כי אני אתכם נאם יהוה צבאות: (ה) את הדבר אשר פתתי אתכם בצאתכם ממצרים ורוחי עמדת בתוכם אל תיראו: (ו) כי כה אמר יהוה צבאות עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת הים ואת החרבה: (ז) והרעשתי את כל הגוים ובאו חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר יהוה צבאות: (ח) לי הפסוף ולי הזהב נאם יהוה צבאות: (ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר יהוה צבאות ובמקום הזה אתנו שלום נאם יהוה צבאות:

(י) **בעשרים וארבעה לתשיעי** בשנת שתיים לדרגוש הנה דבר יהנה ביד חגי הנביא לאמר:

(יא) כה אמר יהנה צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר:
(יב) **הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמו ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא:**

(יג) ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא:
(יד) ויען חגי ויאמר כן העם הזה וכן הגוי הזה לפני נאם יהנה וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם טמא הוא:

(טו) ועתה שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה **מטרים שום אבן אל אבן בהיכל יהנה:**
(טז) מהיותם בא אל ערמת עשרים והיתה עשרה בא אל היקב לחשף חמשים פורה והיתה עשרים:

(יז) הפיתי אתכם בשדפון ובירקון ובברד את כל מעשה ידיכם ואין אתכם אלי נאם יהנה:
(יח) שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה **מיום עשרים וארבעה לתשיעי למן היום אשר יסד היכל יהנה שימו לבבכם:**

(יט) העוד הנרע במגורה ועד הגפן והתאנה והרמון ועץ הזית לא נשא מן היום הזה אברך:
(כ) ויהי דבר יהנה שנית אל חגי **בעשרים וארבעה לחדש** לאמר:

(כא) אמר אל זרבבל פחת יהודה לאמר אני מרעיש את השמים ואת הארץ:
(כב) **והפכתי פסא ממלכות והשמדתי חזק ממלכות הגוים והפכתי מרפכה ורכביה וירדו** סוסים ורכביהם איש בחרב אחיו:

(כג) ביום ההוא נאם יהנה צבאות אקחך זרבבל בן שאלתיאל עבדי נאם יהנה **ושמתיך כחותם כי בד בחרתי נאם יהנה צבאות:**

13 דף יומי - תלמוד בבלי, פסחים טז ע"ב

תא שמע: "הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמו ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא" (יקדש).

The Gemara cites an additional proof. Come and hear that which was said to the prophet Haggai: "Thus said the Lord of Hosts: Ask now the priests with regard to the Torah, saying: If a person bears hallowed flesh in the corner of his garment, and with his garment he touches bread, or stew, or wine, or oil, or any food, shall it be sacred? And the priests answered and said: No" (Haggai 2:11–12). This question is asked with regard to the flesh of a creeping animal and whether or not the substances that come into contact with it become impure

מהי המשמעות של כל התאריכים בנבואות חגי?

What is the significance of all the dates of Chaggai's nevuot?

14 ספר מקבים א' פרק ד [טיהור המקדש]

(לה) **וידבר יהודה ואחיו אל העם לאמור.**

(לו) **הן האויב ניגף לפנינו, ועתה עלה נעלה וטיהרנו את מקדש ה'.**

(לז) וייקהלו כל אנשי הצבא ויעלו יחדו על הר ציון. (לח) ויהי בראותם את המקדש כי שמש, ואת המזבח כי חולל, והדלתות שרופות באש והלשכות נהרסות, ועשב השדה צמח בכל גבולו מסביב. (לט) ויקרעו את בגדיהם ויזרקו עפר על ראשם ויתאבלו מאוד. (מ) ויריעו בחצוצרות תרועה, ויפלו על פניהם ותעל שוועתם השמימה. (מא) ויצווה יהודה את גדוד אחד מאנשיו לצור על המצודה עד טהרם את המקדש. (מב) ויבחר מן הכוהנים אשר לא נטמאו ואשר לא עזבו את ברית אלוהיהם, ויצווה לטהר את המקדש ולהשליך את האבנים אשר נטמאו אל מקום טמא. (מג) ויראו את מזבח העולה כי חולל, ויועצו לב יחדו כדת מה לעשות. (מד) ותהי העצה היעוצה לנתוץ את המזבח עד רדתו, לבלתי היות להם למכשול, יען כי חיללוהו זרים. וייתצו אתו. (מה) ויניחו את האבנים על הר הבית אל מקום פלוני אלמוני, **עד אשר יקום נביא בישראל להורות את אשר יעשון.** (מו) ויקחו אבנים שלמות אשר לא עלה עליהן ברזל, ככתוב בתורת ה' ויבנו מזבח חדש כתבנית הראשון.

[חנוכת המזבח - כ"ה כסליו]

(מז) **וישובו לבנות את פרצי המקדש ואת כל אשר מבית להיכל,** ויחטאו את החצר ואת כל אשר בו. (מח) ויחדשו את כל כלי הקודש, וישימו את המנורה אל ההיכל ואת מזבח הקטורת ואת

שולחן הפנים. (מט) ושימו את הקטורת על המזבח, ועל המנורה העלו את נרותיה להאיר במקדש. (נ) ויתנו את לחם הפנים על השולחן, ואת הפרוכת המסך על הארון, ותכל כל העבודה כאשר בתחילה. (נא) **ויהי ביום החמישי ועשרים לחדש התשיעי הוא כסלו**, בשנת שמונה וארבעים ומאה, וישכימו בבוקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט. (נב) **ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים**, ויהללו לה' בשירים ובכינורות בחלילים ובמצלצלים. (נג) ויפלו על פניהם וישתחוו לה' על אשר נתן להם עוז ותשועה. (נד) **ויחוגו את חנוכת המזבח שמונת ימים**, ויעלו עולות ותודות בשמחת לבבם. (נה) ויפארו את פני ההיכל בעטרות ובמגיני זהב ויחטאו את השערים ואת לשכות הכוהנים, ושימו את הדלתות. (נו) ותהי שמחה גדולה בכל העם, כי גלל ה' את חרפת הגויים מעליהם. (נז) **ויצווה יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנוכת המזבח ביום החמישה ועשרים לחדש כסלו שמונת ימים מדי שנה בשנה בהלל ובתודה לה'.** (נח) **ויבנו גם בעת ההיא חומות בצרות ומגדלים גבוהים מסביב למקדש על הר ציון** למען לא ייסיפו הגויים עוד לשחתו כבראשונה. (נט) ויתן יהודה מצב בתוכם, לשמור את המקדש, ויבצר גם את בית צור למען היות להם למבצר מנגד לאדום.

LIGHT IN TIMES OF DARKNESS: A Symbiotic Relationship

15 תלמוד בבלי עבודה זרה דף ח ע"א

מתני' ואלו אידיהן של עובדי כוכבים **קלנדא וסטרנורא וקרטיסים** ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד:

MISHNA: **And these are the festivals of gentiles: Kalenda, Saturnalia, and Kratesis**

גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך (תהלים קלט, ה) אחר וקדם צרתני וגו'

GEMARA: Rav Ḥanan bar Rava says: When are these festivals celebrated?

Kalenda is celebrated during the eight days after the winter solstice, and Saturnalia is celebrated during the eight days before the winter solstice. And your mnemonic to remember which festival is that the one that occurs after the solstice is mentioned first in the mishna, and the festival that takes place before the solstice is mentioned after, as in the verse: "You have hemmed me in behind and before, and laid Your Hand upon me" (Psalms 139: 5), where the word "before" appears after the term "behind"

ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה]

With regard to the dates of these festivals, the Sages taught: When Adam the first man saw that the day was progressively diminishing, as the days become shorter from the autumnal equinox until the winter solstice, he did not yet know that this is a normal phenomenon, and therefore he said: Woe is me; perhaps because I sinned the world is becoming dark around me and will ultimately return to the primordial state of chaos and disorder. And this is the death that was sentenced upon me from Heaven, as it is written: "And to dust shall you return" (Genesis 3: 19). He arose and spent eight days in fasting and in prayer

כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאו לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים

Once he saw that the season of Tevet, i.e., the winter solstice, had arrived, and saw that the day was progressively lengthening after the solstice, he said: Clearly, the days become shorter and then longer, and this is the order of the world. He went and observed a festival for eight days. Upon the next year, he observed both these eight days on which he had fasted on the previous year, and these eight days of his celebration, as days of festivities. He, Adam, established these festivals for the sake of Heaven, but they, the gentiles of later generations, established them for the sake of idol worship

16) Or Zarua (Isaac ben Moses of Vienna 1200-1270)

What is the reason for Hanukkah?...My teacher R. Yehuda ben Yitzhak explained that the miracle of the oil remaining kindled for eight days was because they were occupied all seven days with the building of the altar and with the service vessels, as it is stated in Megillat Taanit....**That means they could immediately have prepared other oil, but they were occupied preparing and purifying the service vessels and building the altar, and they could not buy other oil. And thus a miracle occurred with the cruse of oil and it lasted for eight days. Therefore, it is called Hanukkah because of the dedication of the altar that was demolished and which they rebuilt.**

The Significance of lighting the menorah – Olives:

17) ספר זכריה פרק ז

- (א) וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר יעור משנתו :
(ב) ויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר {ואמר} ראיתי והנה מנורת זהב פלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה :
(ג) וישנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה :
(ד) ואען ואמר אל המלאך הדבר בי לאמר מה אלה אדני :
(ה) ויען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת מה המה אלה ואמר לא אדני :
(ו) ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר יהנה אל זרבבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר יהנה צבאות :
(ז) מי אתה הר הגדול לפני זרבבל למישר והוציא את האבן הראשה תשאות חן חן לה :
(ח) ויהי דבר יהנה אלי לאמר :
(ט) ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידי תבצענה וידעת כי יהנה צבאות שלחני אלכם :
(י) כי מי בז ליום קטנות ושמוחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה אלה עיני יהנה המה משוטטים בכל הארץ :
(יא) ואען ואמר אליו מה שני הזיתים האלה על מיין המנורה ועל שמאלה :
(יב) ואען שנית ואמר אליו מה שתי שבלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזהב המריקים מעליהם הזהב :
(יג) ויאמר אלי לאמר הלוא ידעת מה אלה ואמר לא אדני :
(יד) ויאמר אלה שני בני היצהר העמדים על אדון כל הארץ :

מה מסמלת המנורה בנבואת זכריה?

*What does the Menora symbolize in Zecharya's nevuah?
למה 8 ימים? Based on the above nevuot – why eight days?*

18) ספר מקבים ב' פרק ז [טיהור המקדש וניצחונות יהודה]

- (א) ורוח ה' צלחה על יהודה המכבי ועל אנשיו, וילכדו את העיר ואת המקדש. (ב) ויהרסו את המזבחות ואת בתי הגילולים אשר הקימו הגויים בחוצות העיר. (ג) ויהי אחרי טהרם את הבית, ויעשו מזבח חדש, ויוציאו אש מן האבנים אשר ליקטו, ויקריבו את קורבנם לה' מקץ שנתיים ימים. (ד) ויקטירו ויערכו את הנרות, ויתנו את לחם הפנים על שולחן ה'. (ה) וככלות כל אלה נפלו על פניהם ויתחננו אל ה' אלוהים לאמור: (ו) אנא ה' שומרנו לנצח מצרה כזאת אשר באתנו. (ז) ואם חטאנו לך, יסרנו כחסדך, ואל תתננו עוד בידי זרים המחרפים את שם קודשך.

[חג החנוכה כחג הסוכות] - (ח) ומאת ה' הייתה זאת לחטא את הבית בעצם היום ההוא אשר טימאו אותו הגויים, והוא יום העשרים וחמשה לירח כסלו. (ט) ויחוגו חג לה' שמונת ימים כימי חג הסוכות, ויזכרו את הימים מקדם בחגגם את חג הסוכות בהרים ובמערות, ויתעו בשימון כבהמות שדה. (י) ויקחו ערבי נחל וכפות תמרים וישירו שיר שבח והודיה לה', אשר נתן להם עוז ותשועה לטהר את בית מקדשו. (יא) ויעבירו קול בכל ערי יהודה לחוג את החג הזה מדי שנה בשנה.

19) ספר מלכים א פרק ח

- (סה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני יהנה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום :
(סו) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהנה לדוד עבדו ולישראל עמו :

20) רמב"ם יד החזקה - הלכות בכורים פרק ב

(ו) אין מביאין בכורים קודם לעצרת שנאמר וחג הקציר בכורי מעשיך ואם הביא אין מקבלין ממנו אלא יניחם שם עד שתבוא עצרת ויקרא עליהן וכן אין מביאין בכורים אחר חנוכה שהבכורים שבכרו אחר חנוכה הן חשובין משנה הבאה ויניחם עד אחר עצרת. [השגת הראב"ד - אין מביאין בכורים אחר חנוכה וכו' עד הרי הן חשובין משנה הבאה א"א ואיך יתכן זה והלא חנוכה קודם שבת הוא והוא שנה שעברה ונראה לי מפני שהפירות שמתבכרים אחר חנוכה אינן אלא פסולת הפירות והתורה אמרה מראשית ודינם כתאנים סורות ומרוקבות שלא קדשו ואפילו אם יניח אותם לא קדשו ואם הפרישן קודם חנוכה ועברה עליהן חנוכה ירקבו והכי איתא בירושלמי במנחות פרק כל קרבנות ציבור אחר חנוכה לא קדשו]:

21) תוספתא מסכת סוכה פרק ד

(ג) [מעשה ברבן שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמנה אבוקות של אור ולא היה אחד מהן נוגע בארץ וכשהוא משתחוה מניח אצבעו בארץ על גבי הרצפה שוחה ונושק וזוקף מיד אמר רבי יהושע בן חנניא כל ימי שמחת בית השואבה לא היינו רואים שינה משכימין אנו לתמיד של שחר משם לבית הכנסת משם לבית המדרש משם למוספין משם לאכילה ושתייה ומשם לבה"מ משם לתמיד של בין הערבים משם לשמחת בית השואבה]:

22) שפת אמת לחנוכה תרמ"א:

חנוכה ופורים הם האורות מרגלים. רק הג' רגלים המפורשים בתורה הם תורה שבכתב ויש כנגד זה ג"כ רגלים מתורה שבע"פ. והם אורות המקבלים, כדמיון אור הלבנה שהיא מאור החמה כידוע, כן ע"י כוחן של בני ישראל בקבלתם האל כראוי נשאר מכל יום טוב רושם בכנסת ישראל. ובכוח זה הוציאה כנגדן רגלים אחרים. **וחנוכה הארה מחג הסוכות**, ופורים מחג השבועות. ומחג הפסח מקווים אנו להיות עוד, כמ"ש "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ובמקום אחר פירשנו רמז בפסוק 'אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח' שהם בחינת חנוכה ופורים שהקרנות אינם גוף המזבח רק האורות המתפשטים והם בחינת חנוכה ופורים".

23) שפת אמת לחנוכה תרמ"ד: "אא"ז מו"ר ז"ל הראה רמז במשנה מחג ועד החנוכה מביא ואינו קורא... לרמז כי נמשך הארת החג עד חנוכה, ולפי זה נראה כי **התחדשות השנה שבתשרי נמשך עד עתה ולכן מביא עוד ביכורים, שעוד הזמן בכלל ראשית השנה. ולכן נקרא חנוכה, שעתה נגמר החינוך והתחדשות של השנה**, ואיתא בשמחת בית השואבה לא היתה חצר שאינה מאירה באור בית השואבה, עיין שם אריכות הגמ' במנורות שהיו שם... ולכן הדור של חשמונאי התחזקו בימים האלו עוד מהארת החג... בעניין קריאת חנוכה המזבח בחנוכה וגם הרמז שבין פרשת בהעלותך לחנוכה הנשיאים יש לומר כי בכוח השמחה של חנוכה הנשיאים נשאר לנו נרות חנוכה שהם הארות המתנוצצים גם עתה מנורות המנורה כדכתיב 'טוב אחרית דבר מראשיתו', וע"י שהיה הראשית בכוונה שלימה נשאר ממנו לעולם כמ"ש חז"ל כל מצווה שקיבלו בשמחה עדיין עושים בשמחה - וידוע שבכל החנוכות במשכן ובבתי המקדשות היו שמחים מאוד, א"כ, בוודאי שנשאר עדיין מהם אף שאינו בפועל ממש... ולכן גם לנס דחנוכה שנשאר קיים לדורות, זכו ע"י שמחת חנוכה הנשיאים בפרט דאיכא במדרש, שהמשכן נגמר בכ"ה כסלו. ומסתמא מאז הכינו הנשיאים את קרבנם, כי לא ידעו אימת יעמידו אותו והיו משתוקקים לקימת המשכן, ונשאר מזה לדורות".

Josephus Antiquities VII:7

"And from that time to this we celebrate this festival and call it LIGHTS. I suppose the reason was, because this liberty beyond our HOPES appeared to us, and that thence was the name given to that festival"

Rabbi Lord Jonathan Sacks zt"l,

"The Festival of Lights that Signifies an Extinguishable Faith"

"What endured was not the historical narrative as told in the books of Maccabees but the simpler, stronger story that spoke of a single cruse of oil that survived the wreckage and desecration, and the light it shed that kept on burning. Something in the human spirit survives even the worst of tragedies, allowing us to rebuild shattered lives, broken institutions and injured nations. That to me is the Jewish story... the ever-renewed power of that faith whose symbol is Chanukah and its light of inextinguishable hope."

חג אורים שמח!